

Doç.Dr.Emre Madran
Anısına

TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIĞI BİRİM FİYAT TANIMLARI VE ANALİZLERİNİN GÜNCELLEŞTİRİLMESİ

UPDATING THE DEFINITIONS OF
RESTORATION TASKS AND COST ANALYSSES

Hazırlayan

Esin Serttaş Yaren | Y.Mimar Vakıflar Genel Müdürlüğü

Ülkemizde, özellikle anıtsal nitelikli yapılar (cami, medrese, han, kilise, arkeolojik değerler vb.), kamu eliyle onarılmakta ve çoğunlukla yine kamu kullanımına tahsis edilmektedir. Bu konuda, Kültür Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü iki ana yatırımcı kuruluş olarak, kendi yasal düzenlemeleri çerçevesinde görevlendirilmişlerdir. Bu makalede, yakın zamanda kaybettiğimiz Emre Madran'ın bir öneri olarak sunduğu birim fiyat tanımları konusu işlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Analiz, anıtsal yapılar, Kültür Bakanlığı.

The monumental historical buildings (mosque, madrasa, khan, church, archeological heritage etc.) in Turkey are mostly restored by the government and used for governmental functions. The Ministry of Culture and the Directorate General of Foundations are in charge of this issue regarding own legal adjustments and managing the finance of the mentioned restoration projects.

Keywords: analyses, monumental buildings, The Ministry of Culture

GİRİŞ

Restorasyon fikrinin olumlu yönde gelişmeler kaydettiği ve bazı ilkelerin yerleştiği dönem olan 1950'li yıllarda Mimar Hüsrev Tayla'nın da içinde bulunduğu bir grup mimar ile kullanılan birim fiyatlar ilk kez bir araya getirilerek Vakıflar Genel Müdürlüğüne her yıl yayımlanmakta olan Birim Fiyat Tarifleri ve Analizlerinin temeli oluşturulmuştur.

VGM tarafından 6 adet olmak üzere yayımlanmış olan Rölöve ve Restorasyon Dergisi'nin 6-7 Mayıs 1982 tarihinde yayımlanan 1. Restorasyon Semineri Özel Sayısı'nda Hüsrev Tayla'nın "1950'den Bu Yana Restorasyon Uygulamaları, Kurumlaşma Çabaları ve Geleceği İçin Bir Öneri" başlıklı makalesinde ilk birim fiyat derleme çalışmalarının nasıl başladığı anlatılmakta olup aşağıda makalenin bu bölümü aynen sunulmuştur.

Eskiden restoratörler keşiflerini kendi tecrübelerine ve kendilerinin hazırladıkları fiyat analizlerine göre yapıyorlardı. Bu sebeple de çok defa aynı sene aynı şehirdeki aynı cins imalat için farklı fiyatlar ortaya çıkıyordu.

İlk defa 1953 veya 1954 yılında bir grup mimar bir araya geldik. Bütün arkadaşlardaki analizler ve şartnameler toplandı. Tasnif edildi, yeni ve tek tip fiyat analizleri ve şartnameleri hazırlandı. Bugün bütün Eski Eser onarım ve restorasyon yapan kuruluşların kullandığı Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün fiyat analizi ve şartname kitapları, işte o çalışma sonunda elde edilmişti. Daha sonra Bayındırlık Bakanlığı rayiçleri piyasa fiyatlarına uymadığı için, bu rayiçlerle yapılan fiyat analizleri de piyasanın altında kaldığından uygulamada aksaklıklar çıkıyordu. Bu sebeple, rayiçlerin değiştirilememesi yüzünden fiyat analizlerinin işçilik saatleri ve malzeme metrajları birçok kere değiştirildi ve sanırım artık doğruluğundan çok şey kaybetmiş durumdadır.(1)

1950'li yıllardan günümüze, VGM birim Fiyat tarif ve analiz çalışmaları belirli bir çerçevede geliştirilmiş olup, Emre Madran'ın da belirttiği hususlar dikkate alınarak ve daha da ilerisinde Avrupa standartlarında yapılan çalışmalar takip edilerek, istenen düzeye ulaşılabilecektir.

2010 yılı başında Vakıflar Genel Müdürlüğü Sanat Eserleri ve Yapı İşleri Daire Başkanlığı bünyesinde, Birim Fiyat Tariflerinin geliştirilmesi, güncelleştirilmesi amacıyla farklı meslek gruplarından bir komisyon kurulmuş, mimar olarak katkı verdiğim çalışmada Emre Hocam'ın yaptığı ilk değerlendirme aşağıda aynen sunulmuştur.

Doç. Dr. Emre Madran

BELGELERİN NİTELİĞİ

Ülkemizde, özellikle anıtsal nitelikli yapılar (cami, medrese, han, kilise, arkeolojik değerler vb.), kamu eliyle onarılmakta ve çoğunlukla yine kamu kullanımlarına tahsis edilmektedir. Bu konuda, Kültür Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü iki ana yatırımcı kuruluş olarak, kendi yasal düzenlemeleri çerçevesinde görevlendirilmişlerdir.

Türkiye'nin taşınmaz kültür varlığı onarım pratiği, 1940'lı yıllardan itibaren belli kurallara kavuşmuş, 1960'lı yıllarda ilk toplu imalat tanımları, birim fiyat derlemeleri, analizler ve yıllık malzeme ve işçilik fiyatları Vakıflar Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulmuştur. Süreç içerisinde, bu tanım ve analizlere yenileri eklenerek, oldukça kapsamlı bir doküman oluşturulmuştur. Bu tanım ve analizleri dinamik birer belge olarak düşünmek gerekmektedir. Bir diğer deyişle, değişen ve gelişen koşullara uygun olarak değiştirilmeleri ve geliştirilmeleri ön koşuldur.

NEDEN GÜNCELLEŞTİRME GEREKİYOR?

Taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve onarımına ilişkin imalat tanım ve analizlerinin, günümüzün çağdaş kuruma ve onarım yaklaşımlarına cevap verecek içerikte olduğunu söylemek zordur. Özellikle imalat tanımları, yeni gelişmeleri izlemeyen, korumanın kuramsal alt yapısını dikkate almayan bir belgedir. Analizler ise esnek değildir ve bilimsel doğruları yansıtmaktan çok uzaktır. Bu bağlamda konu kuramsal ve uygulamaya yönelik olarak tartışılmalıdır:

Güncelleştirmenin Kuramsal Gereklere

Türkiye, 1950'li yıllardan bu yana, yönetsel düzenlemelerle, taşınmaz kültür varlıkları restorasyonuna bilimsel yaklaşımlar getirme çabası içine girmiştir. 1960'lı yıllardan itibaren, koruma alanında eğitilmiş uzmanlar devrede yer almaya başlamış, böylece, belgeleme, değerlendirme ve uygulama süreçlerinin sağlıklılaştırılması çabaları artmıştır. Ancak, bugün, kamunun bu konuyu yönlendirmek için ürettiği belgeler, yani "Eski Eser Birim Fiyat Tarifleri" , "Eski Eser Birim Fiyat Analizleri" ve "Eski Eser Birim Fiyatları" çağdaş ve evrensel kurallara bağlı uygulamaları gerçekleştirmeye yetmemektedir. Bir başka deyişle, kuramla uygulama arasındaki mesafe giderek açılmaktadır. Bu açığı kapatmanın etkin yollarından bir tanesi, uygulamaların esasını oluşturan imalat tanımlarının ve buna bağlı analizlerin güncelleştirilmesi ve kuramsal doğrularla uyumluluğunun sağlanmasıdır. Çağdaş öğreti, her kültür varlığının, kendine özgü sorun ve potansiyelinin olduğu, her yapı ya da yapı gurubunun kendine ve içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevreye özgü koşullarda ele alınması gerektiğini söyler. Ancak, evrensel ve ulusal koruma belge ve kurallarına bağlı kalmak, uygulamalarda bir dil ve anlatım birliği oluşturmak, benzer sorunları benzer kuramsal yaklaşımlarla çözmek tüm ilgililerin uyması gerekli temel hususlardır.

Güncelleştirmenin Uygulamaya Yönelik Gereklere

Kuramla uygulamayı uyumlu kılmanın en etkili araçlarından bir tanesi, restorasyonları yönlendiren belgelerde uygulamaya yönelik olarak yer alan tanım ve tariflerin ayrıntılandırılması, çağdaşlaştırılması ve uygulamaya seçenekler yaratan bir içeriğe kavuşturulması olarak görülmelidir. Uygulamalar genel geçer bazı ilkeler dışında, şablonlara dayalı bir süreçle yapılmamalıdır. Her yapı, kendine özgü yapısal, malzeme ve restorasyon sorunları ile ayrı ayrı incelenmek ve özgün çözümler getirilmek durumundadır.

Özellikle Birim Fiyat Tarifleri (BFT) aşağıda sıralanan nitelikleriyle büyük önem taşırlar:

BFT, kuram ile uygulama arasındaki ilişkiyi kuran en önemli belgedir,

BFT, yapılacak imalatı tanımladığı için, doğru restorasyon yapılmasının temel belgesidir,

Bu belge, idare ile yüklenici arasında yapılan sözleşmenin temeli olarak hukuki bir değer taşır,

BFT, ülkenin restorasyon konusunda ulaştığı kuramsal ve teknik düzeyin göstergesidir.

BFT'nin bilimsel yöntemlerle ve çağdaş ilkelere göre hazırlanması halinde, restorasyon projelerinin çok önemli giridilerinden biri olabilir. Kuram/uygulama birlikteliğinin sağlanması için, restorasyon projelerinin imalatlar gözönünde tutularak hazırlanmasında yarar vardır. Bu husus proje yapmanın temel amaçlarından biri olan uygulamayı sağlamayı da gerçekleştirmiş olacaktır.

SORUNLAR

Ülkemizde, birim fiyat tariflerinin (özellikle ihale öncesinde) ne İdare ne de yüklenici tarafından okunmayan, incelenmeyen ve yorumlanmayan belgeler olduğunu söylemek yanlış değildir. BFT, sadece ihale dosyalarında bulunması gereken bir doküman olarak görülmekte, uygulamalarda kişisel deneyim ve yaklaşım ön plana çıkmaktadır. BFT, ancak, İdare ile Yüklenici arasında ileri düzeyde anlaşmazlık çıkması halinde başvuru olan bir "birlirkişi" belgesi olmaktadır.

Keşiflerin hazırlanmasında karşılaşılan bir diğer zorluk, BFT 'na destek olacak çizimsel belgelerin yokluğudur. Bir imalat sadece yazılı tanımla anlatılamaz. Örneğin, minare iskelesi, alaturka kiremit kaplanması, minare'de 7/8 küp yapılması, baklava başlıklar vb. imalat, yazılı tanım yanında çizimsel belgelere de gerek gösterir. Bazı imalat türlerinde, boyut ve malzeme değişmekle beraber, temel tasarım öğeleri ve bu arada form genellikle aynı kalmaktadır. Bu nedenle kimi imalat tanımlarının tip çizimlerle desteklenmesi yararlı olacaktır. Bu ayrıntıların o yapıya özgü olarak hazırlanacak rölöve/restorasyon projesi içinde yer alması gerektiği söylenebilir. Ancak, bazı detaylar yapının işlev ve dönemine bağlı olmadan oluşmaktadır. Kemer kalıp projesi, kurşun serilmesiyle ilgili detay, klasik lokmal demir parmaklık gibi detayların mutlaka o yapıya özgü olması koşulu yoktur.

Keşiflerin hazırlanması sırasında karşılaşılan bir diğer güçlük, onarım öncesinde yeterli ölçek ve nitelikte hazırlanmış rölöve / restorasyon projelerinin bulunmamasıdır. Bu projeler genellikle onarım keşfi içinde yer almakta ya da onarım ihalesi ile proje ihalesi aynı anda yapılmaktadır. Projesizlik, keşfi hazırlayan kişinin keşifleri, aklına gelen birçok imalat kalemi ile (daha sonra sorun çıkmaması için) doldurmasına yol açmaktadır. Bu husus, birçok imalatın uygulama sırasında belirlenmesinden dolayı fiyat analizlerinin çoğalmasına yol açmaktadır.

TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIĞI BİRİM FİYAT TANIMLARI VE ANALİZLERİNİN GÜNCELLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA PROJESİNİN ANAHAHLARI

AMAÇ

Araştırma projesi, yukarıda açıklanan gerekçeler doğrultusunda ve EK:2'de örnekleri verilen yöntem kullanılarak bir güncelleme yapılmasını öngörmektedir. Araştırma projesinin 4 amacı bulunmaktadır:

Mevcut terminolojiyi güncelleyerek çağdaş bir koruma ve imalat terminolojisi oluşturmak,

Birim fiyat tanımlarının çağdaş koruma kuramı ve uygulamaları ışığında güncellenmesi,

Gerekli görülen tanımların Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivlerinde ya da başka yayın ve arşivlerde bulunan çizim ve fotoğraflar yardımıyla anlatılması ve zenginleştirilmesi,

İmalatlarda kullanılacak malzemelerin, Türk Standartlar Enstitüsünce belirlenen yapı malzeme standartlarıyla uyumunu sağlamak.

KADRO

Projede şu meslek guruplarının yer alması öngörülmektedir

Koruma uzmanı mimar,

Mimar

Kültür varlıklarının birim fiyatları, analizler, keşif ve metraj konusunda uzman,

Sanat tarihçisi,

Malzeme koruma uzmanı

Konservatör.

SÜRE

Süreyi en çok etkileyen girdiler, Vakıflar Genel Müdürlüğü ya da diğer arşivlerde ve yayınlarda yer alan ve bu araştırmada kullanılacak çizim ve fotografik malzemenin seçimi ve bu belgelerin telif haklarına ilişkin karşılanabilecek sorunların aşılması olacaktır.

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN HAZIRLANAN BİRİM FİYAT TARİFLERİNİN RESTORASYON İLKELERİ İLE UYUMU KONUSUNDA BİR İRDELEME

Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan BFT'nin çok küçük bir bölümü üzerinde gerçekleştirilen bir irdeleme, bu tariflerin yukarıda sıralanan hususları ne kadar kapsadığını göstermesi bakımından ilginç sonuçlar vermektedir. İrdeleme BFT'nin hemen başında yer alan ve

restorasyon öncesi uygulamalar olarak nitelendirilebileceğimiz yıkma, sökme, çürütme ve raspalarla ilgilidir.

YIKMA, SÖKME, ÇÜRÜTME ve RASPALAR

Öncelikle bu bölümle ilgili genel kuralların oluşturulması gerekmektedir. Bunlar bu başlık altında bundan sonra yer alacak tüm imalatları yönlendirecektir:

GENEL KURAL 1: Herhangi bir elemanın yıkılması, sökülmesi ,çürütülmesi ya da raspa edilmesinin daha önce gerekli araştırmalardan sonra ortaya çıkmış olması ve bu hususun onaylı projede ayrıntılı olarak belirtilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, bu husus, tüm bölümün başında yer almalı ve bölümün tüm alt pozları için geçerli olmalıdır. Bu nedenle, tüm pozlardan, "Kontrollük Direktifi" sözcüğünün kaldırılması gerekmektedir.

GENEL KURAL 2: Her türlü yapı elemanının yerinde korunması esastır. Bu kural, ancak, yeterli araştırmalar sonunda başka bir seçenek kalmadığının anlaşılması halinde değişebilir.

Bu genel kurallardan sonra bazı örnek Poz'ların irdelenmesine geçilebilir:

ÖRNEK: 1

MEVCUT:

POZ NO:308: Yonutaşı veya mermer söve sökülmesi: Kontrolca gösterilen sövelerin usta eliyle sökülmesi, varsa demir kenet ve kurşunların tartı zaptı ile idareye teslim edilmesi, tekrar kullanılacak söve taşlarının şantiye içinde bir yere istif edilmesi

İRDELEME:

Sövelerin sökülmesinden önce, kabul edilebilir ve daha sonra kullanılabilir nitelikte bir belgeleme yapılmış olması gereklidir. Dolayısıyla "kontrolca gösterilen" sözcüğünün kaldırılması ve "Onaylı restorasyon projesinde belirlenen....." denmesi gerekmektedir.

Kimi demir kenet ve kurşunlar, bir inşaat müzesinde sergilenen kadar belge değeri taşıyabilir. Bu nedenle, bu tür elemanlar için uzmanların karar vereceği belirlenmelidir.

Söve taşlarının tekrar kullanma ölçütleri nedir, buna kim karar verecektir ? Bunlar açıklığa kavuşturulmalıdır.

ÖRNEK: 2

MEVCUT:

POZ NO: 336: Tekrar kullanılacak çini pano sökülmesi: Sökülmesi kontrollükça belirtilen çini panonun kontrolün direktifine uygun olarak fotoğrafı çekilip, müteahhitçe krokisi yapıldıktan sonra, sökülen parçaya ve yerinde kalan kısma zarar verilmeden itina ile sökülmesi, sökülürken sağlam kısımların oynatılmaması için gerekli emniyet tedbirlerinin alınması, sökülen parçaların harçtan temizlenmesi ve şantiye içinde gösterilen yere taşınarak itina ile muhafaza edilmesi...

ÖNERİ:

Önce şu konu ilke olarak benimsenmeli, bu ve benzeri pozların başına yazılmalıdır:

Onarımlarda, elemanların olabildiğince yerinde korunması esas alınmalıdır. Bu nedenle, söküm işinin, başka hiçbir çözüm bulunmadığının uzman raporlarıyla belgelenmesi halinde başvurulacak bir yöntem olduğu bilinmelidir. Çini panoların sökülmeden yerinde sağlamlaştırılması, arasındaki ana yüzeyle ilişkisinin kuvvetlendirilmesi esas alınmalıdır. Bu poz, ilgili uzmanların ortak bir yazılı rapor ile başka bir çözüm olmadığının belirlemelerinden sonra uygulanabilir.

İRDELEME:

Mevcut poz irdelendiğinde, bu kadar kısa bir tanımda bile 4 önemli sakınca bulmak olasıdır:

Bir çini panonun sökülmesi, herşeyden önce, sadece kontrolün iradesine bırakılmayacak kadar ciddi bir iştir. Dolayısıyla, projesinde belirlenen bölümlerin sökülmesi esas alınmalı, eğer uygulama sürecinde sökülmesinin son çare olduğu anlaşılırsa, bunun bir uzmanlar kurulu tarafından belirlenmesinin esas olduğu birim fiyat tanımında yer almalıdır.

Şantiye hizmetlerinde, Yüleniciye sorumluluk verilmesi isteniyorsa, bunun o yüklenicinin sözleşmede tanımı yapılan uzmanı eliyle kullanılması istenmelidir. Bu nedenle, “**müteahhitçe krokisinin yapılması**” yerine, “**uzman mimar tarafındanölçeklerde diziliş biçiminin verilmesi, derz kalınlıklarının belirlenmesi, böylece tam bir rölövesinin alınması**” istenmelidir,

Söküm sürecinde uygulanması gerekli yöntem ve alınması gerekli önlemler tanımlanmalıdır,

Sökülen parçaların harçlarının temizlenmesi her zaman istenen bir husus olmayabilir. Kimi hallerde, yeniden montaj sırasında bu harcın kalması daha yararlı olabilecektir.

ÖRNEK: 3**MEVCUT:**

POZ NO:345/A: Mevcut basit ve orta müzeyyen alçı içlik pencere sökülmesi ve yerine monte edilmesi. Sökülmesi zorunlu olan her çeşit basit ve orta müzeyyen alçı içlik pencerelerin itinalı bir şekilde etrafa zarar verilmekten kırılmadan sökülüp indirilecektir. Başka imalata ait gerekli işler yapıldıktan sonra sağlam veya tamiri yapılmış alçı içlikler tekrar yerlerine etrafa zarar verilmekten monte edilecektir.

İRDELEME

Bu poz numarası 2 değişik yönden irdelenmelidir:

Bu ve Poz No: 345/B'de ele alınan “Müzeyyen ve fevkalade müzeyyen” tanımlarına, yeni ölçütler getirilmeli, böylece, hangi tür “müzeyyenliğin”, basit, orta ya da fevkalade

olduğu tartışmasız belirlenmelidir. Ayrıca bu tanımlar çizim ve/ya da fotoğraflarla örneklenmelidir.

Ayrıca, herhangi bir pencerenin söküm fiyatının müzeyyenlik derecesine göre belirlenmesi de doğru değildir. Esas olan, en basit bir pencereye dahi, taşıdığı birçok başka değerler (eskilik, artistik, belge, sanat vb.) nedeniyle, en üst düzeyde itina gösterilmesidir. Çağdaş kuram, görsel olarak daha sade kültür varlıklarının, daha gösterişli olanlarına oranla, daha az korunmalarını gerektiren hiçbir yaklaşım içermemektedir.

ÖRNEK: 4**MEVCUT:**

POZ NO: 401: Zemin bozulmayacak şekilde itinalı sıva raspa yapılması: Kontrolca verilen direktife uygun olarak, altındaki taş, tuğla veya benzeri satırlarda bir tahribat yapılmayacak ve zemin bozulmamamak şartıyla alttaki zemini bulmak için itinalı olarak sıva raspa yapılması...

Öncelikle bu bölümle ilgili genel kuralların oluşturulması gerekmektedir. Bunlar rasparlarla ilgili tüm imalatları etkileyecektir:

GENEL KURAL 1: Yapılardaki sıvalar, birçok nedenle korunması gerekli en önemli elemanlar arasındadır. Bu nedenle, sıvanın raspa edilmesinin gerekliliğine karar verilmiş olsa bile, bunun tekniğiyle ilişkili olarak ayrıntılı tanımların yapılması gerekir. Burada, sıvanın içeriği, sıvanın bağlantılı bulunduğu yüzeyin niteliği, sıvanın, arkasındaki ana yüzeyle bağlantısının ne kadar güçlü olduğu vb. birçok husus, raspanın tekniğini etkileyecektir.

GENEL KURAL 2: Raspalarda, sıva ya da badananın niteliğinin araştırılması ve buna göre bir raspa tekniği belirlenmesi esas olduğundan, her değişik raspa için ortak bir birim fiyat belirlenmesi olası değildir. Bu durumda, o yapı için yapılacak araştırmaların sonucuna göre bir analiz yapılacak ve o yapı için geçerli olacaktır. Bu husus, her birim fiyat tarifinin karşılığında bir birim fiyat olması gerektirdiğini göstermektedir. Bir başka deyişle, bazı imalat tanımları, standart ve tüm yapılar için geçerli bir birim fiyata bağlanamayacaktır.

GENEL KURAL 3: Yapılar üzerindeki her türlü araştırmanın zarar vermeyen tekniklerle (non-destructive) yapılması esastır. Bu nedenle, POZ NO:406'da belirtilen “tel fırça”ve “ispatula” ve POZ NO: 407'de belirtilen “dişli el tarağı” ile badana raspasının yapılmasının istenmesi bilimsellikten uzak olduğu için, bu tür rasparların da gerekli araştırmalardan sonra belirlenmesi esas alınmalıdır.

İRDELEME:

Bu tanım da değişik yönlerden irdelenebilir:

Kontrolca verilen direktif sözcüğü terkedilmeli, bu konular projede yer almalı ve proje müellifinden istenmelidir.

Raspa için kullanılacak yöntemler belirlenmeli, bunların hangisinin hangi durumlarda kullanılacağı birim fiyat tanımı eki bir belgeye yer almalıdır,

Bazı hallerde örnek sıva bırakılması bir restorasyon yaklaşımı olarak istenebilir. Bu husus birim fiyat tanımında yer almalıdır.

ÖNERİ:

Bu irdeleme, şöyle bir yeni birim fiyat tanımını ortaya çıkartmaktadır:

POZ NO: 401: Projede belirlenen teknik ve gereçler uygulanarak sıva raspası yapılması:

Gerekli araştırmalar sonucunda belirlenecek teknikle ve gereçler uygulanarak sıva raspası yapılması, bu süreçte, projede öngörülmesi halinde, , kontrollukça belirlenecek oranda örnek sıva bırakılması, her türlü malzeme ve işçilik dahil,

ÖRNEK: 5

MEVCUT:

POZ NO: 403: Yivsiz Ve Profilsiz Satırlar Üzerinde Zemin Bozulmayacak Şekilde Kalem İşi Araştırmasında İnce Badana Raspası Yapılması: Kontrolca verilen direktife uygun olarak, orjinal kalem işi veya nakış aramak için badanalı satırlarda badana altındaki orjinal zeminde tahribat yapılmamak ve eski zemin bozulmamak şartıyla gayet itinalı olarak ince badana raspası yapılması, bulunan nakış ve kalem işlerinin üzerinin temizlenmesi,

İRDELEME

Kontrolca verilen direktif geçerli olmamalıdır. Bu husus ya projede belirlenmiş olması ya da (örneğin uygulamada çıkmışsa) bir uzmanlar gurubu tarafından değerlendirilmelidir.

İnce badana raspaşının hangi araç kullanılarak yapılacağı en ince ayrıntısına kadar tanımlanmalı, gerekiyorsa kroki ve/ya da fotoğraflarla açıklama yapılmalıdır.

“Nakış ve kalem işlerinin üzerinin temizlenmesi”, 4 kelimeyle geçiştirilmeyecek kadar ciddi ve ayrıntılı bir süreci gerektirir. Bu nedenle ayrı bir poz numarası düzenlenmelidir.

ÖRNEK: 6

MEVCUT:

POZ NO: 406: Oymalı Satırlardan Başka, Her Çeşit Klasik Tuğla, Mermer Ve Yonutaşı Satırlarında Tel Fırça İle Badana Raspası Yapılması: Oymalı satırlardan başka her çeşit klasik tuğla, mermer ve yonutaşı satırlarında, kontrolün direktifine uygun olarak, satıhta çizikler meydana getirilmeden tel fırça ile badana raspası yapılması, satıhta gözeneklere ve profil diplerine girmiş badanaların ıspatula ve benzeri bir aletle kazınması,

İRDELEME :

Kontrolca verilen direktif geçerli olmamalıdır. Bu husus ya projede belirlenmiş olması ya da (örneğin uygulamada çıkmışsa) bir uzmanlar grubu tarafından değerlendirilmelidir.

Tel fırça ile özellikle mermer ve yonutaşı yüzeylerde raspa yapılması, ancak hem mermerin hem de tel fırçanın çok iyi tanımlanması ile olasılık kazanmalıdır.

Aynı şekilde spatula kullanımı için geçerlidir. Spatula'nın niteliği ve onu kullananın becerisi (ki her zaman kontrol edilmeyebilir) onarımın niteliğini önemli ölçüde etkileyecektir.

ÖNERİ:

Konunun rölöve-restorasyon projesi bağlamında çözümlenmesi gerekmektedir. Bu durumda “badana raspaşısı projesinde belirlenen yöntemle yapılacaktır” en uygun birim fiyat tanımı olacaktır.

SONUÇ

Birim Fiyat Tarifleri ülkemizin restorasyon konusunda ulaştığı kuramsal ve teknik düzeyin göstergesi olarak ele alınmalı, koruma konusuna gereken hassasiyeti göstermek üzere Birim Fiyat Tarifleri yıkım, söküm gibi işlemlerden önce teşhis aşamalarına yönelik açıklamaları içermelidir. Özellikle de kültür varlıklarında tahribatsız yöntemler ile yapılabilecek test ve analizlerin Birim Fiyat Tarifleri arasında yer alması sağlanmalı, teknik donanım ve yeterliğe sahip koruma laboratuvarları ve üniversiteler ile birlikte çalışılmalıdır.

Birim fiyat tarifleri ve analizleri; kullanılacak malzeme ve tekniklerin beraberinde bilimsel yöntemler ile gelişti-

rilmiş restorasyon ilkelerini de içermeli, koruma amaçlı restorasyon uygulama teknik ve malzemelerini her bir kalemin gerektirdiği detayda görsel, çizimsel ve yazınsal olarak ifade etmesi gereken temel bir kaynak olmalıdır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan restorasyon proje ve uygulamalarına verdiği katkıların yanı sıra yapılan hizmet içi eğitimlerde özellikle birim fiyatlar, teknik şartnameler ve onarımın hukuki boyutları üzerine yaptığı değerlendirmeler ile vakıf kültür varlıklarına, vakıf çalışanlarına hizmet etmiş olan değerli hocamı kurumum adına saygıyla anıyorum. Ruhu şad olsun...